

Vicent Andrés Estellés, *Obra Completa I i Obra Completa II*, València, Tres i Quatre, vol. I: 2014, 550 pp. i vol. II: 2015, 328 pp. [Edició a cura de Ferran Carbó.]

Sense cap mena de dubte, la figura de Vicent Andrés Estellés resulta del tot imprescindible per poder entendre el panorama literari català contemporani. En conseqüència, hem de felicitar-nos per la iniciativa de Tres i Quatre d'editar —de nou— l'obra del que és un dels màxims exponents de la poesia catalana del segle xx. Han transcorregut 42 anys des de l'aparició del primer volum de l'obra completa anterior, el 1972, i 24 anys des de la publicació del darrer —desè— volum de l'anterior obra completa, el 1990. Calia, per tant, i de manera inajornable, la publicació d'una nova edició feta amb rigor i amb exhaustivitat i que posés una mica d'ordre en el desordre que hi havia, ja que la publicació de l'edició anterior, iniciada en els anys 70 de manera provisional i improvisada —recordem Fuster—, estava condicionada per les circumstàncies de creació i recepció d'aquell moment. Així, no incloïa ni la totalitat de l'obra ni una revisió crítica dels textos ni una organització cronològica i sistemàtica d'aquests. L'edició d'aquests dos volums, a cura de Ferran Carbó, supera les mancances esmentades i compleix amb escreix els objectius marcats.

L'editorial encarregada de publicar l'obra completa anterior és la mateixa que duu a terme l'actual edició, i es proposa traure a la llum un volum cada any, cosa que, fins ara, efectivament ha fet: se n'han publicat els dos primers volums, *OC1* el 2014 i *OC2* el 2015. Els dos volums presenten la poesia dels anys cinquanta del poeta de Burjassot, i per a la seua edició, Carbó ha seguit un criteri cronològic i ha redistribuït l'ordenació dels textos segons el moment en què es van escriure, alhora que ha recuperat aspectes estructurals i formals que no sempre s'havien seguit amb claredat en alguna de les edicions anteriors.

Així, i d'acord amb un criteri cronològic, *OC1* conté 8 títols, mentre que *OC2* en conté 7. En total ara s'editen, així doncs, 15 dels més de 100 títols de l'extensa obra del poeta. L'absoluta novetat i reordenació de la nova edició és ben palesa si considerem que al nou volum *OC1*, del 2014, només hi ha un títol coincident respecte al volum *Recomane tenebres. Obra completa 1*, de 1972 (el poemari *La nit*) i que al nou *OC2*, del 2015, únicament hi ha tres títols coincidents respecte al volum *Les pedres de l'àmfora. Obra completa 2*, de 1974 (*L'incert presagi*, *Mort i pam* i *L'engan conech*).

Per què es caracteritzen aquests dos volums d'aquesta nova edició? Com hem remarcat, per la fixació del corpus a partir de criteris cronològics i filològics. Així, la reordenació dels poemaris està feta de manera cronològica a partir de la consulta i

l'estudi de la documentació original que hi ha al Fons Estellés i també contrastant totes les edicions existents de cadascuna de les obres. Això a banda, els dos nous volums també destaquen per ser una edició anotada encapçalada per dos extensos estudis introductoris de Ferran Carbó (cadascun de més de seixanta i cinquanta pàgines, respectivament) que serveixen per entendre millor l'obra estellesiana.

Els estudis introductoris es basen en tres eixos fonamentals: un seguiment cronològic de la producció de l'autor, la fixació exacta i justificació del corpus del volum a partir de la documentació existent, i l'estudi de cada poemari i dels documents i edicions existents. Hi descobrim no sols què va escriure Estellés en els anys cinquanta sinó també com escrivia els textos i com elaborava les obres. Com feia i refeia els seus llibres, com creixia com a poeta, com escrivia diferents obres alhora, com escrivia poemes i més poemes que després *a posteriori* configuraven els seus llibres. Tot plegat, seguim l'interessantíssim complex i extens procés de creació literària del poeta de Burjassot.

OC1 presenta no sols les vuit primeres obres en el temps, entre les quals hi ha les úniques tres que van editar en aquella dècada dels cinquanta (*Ciutat a cau d'orella*, *La nit*, *Donzell amarg*), sinó que, a més, conté alguns títols especialment importants dels que aleshores romangueren inèdits, com ara *L'Hotel París*, *Testimoni d'Horaci* i *La clau que obri tots els panys*. La nova edició d'aquest darrer títol, per exemple, reintegra les tres parts de l'obra fragmentada en l'edició anterior en llibres diferents: així «Llibre d'exilis» torna a ser la segona part de l'obra, com quan es va escriure o es va editar per primera vegada, i el valuós «Coral romput» n'és de nou la tercera. Els altres dos títols són els breus *El monòleg* i *L'entreacte*: tot plegat els poemaris en llengua catalana que Estellés va escriure entre 1953 i 1957, és a dir, les seues *homilies* o primers llibres, i les seues *tenebres* o llibres condicionats per la mort de la seua primera filla a partir de la fi de febrer de 1956.

El volum *OC2*, d'altra banda, no sols presenta les set obres que van de la fi dels anys cinquanta fins a l'inici i part dels seixanta, sinó que conté algun dels títols més rellevants i famosos del conjunt de la producció de Vicent Andrés Estellés, com ara *Primer llibre de les èglogues* o *Llibre de meravelles*. No cal dir que, a causa de les deficiències de totes les edicions anteriors, calia una edició definitiva de *Llibre de meravelles*, l'obra més famosa del poeta de Burjassot i una de les grans obres de la poesia catalana del segle xx. I aquesta nova edició ho és perquè fixa de nou el llibre i el comenta i l'orienta en l'estudi introductor. A més, basteix tot el complex procés d'elaboració dels dos llibres intitolats *L'inventari clement*. Els altres petits llibres, per l'extensió, són *L'incert presagi*, *Mort i pam* i *L'engan conech*. Tot el conjunt gira,

en definitiva, al voltant de la superació de l'univers de les tenebres mitjançant l'aparició de les meravelles dins el món de misèria i pena de la postguerra franquista a València.

Comptat i debatut, estem no sols davant l'edició definitiva de l'obra completa iniciada en aquests dos volums sinó, també, davant tota una monografia de més d'un centenar de pàgines sobre la poesia dels anys cinquanta de Vicent Andrés Estellés que resulta del tot imprescindible per a una millor comprensió de l'obra del poeta.

MARIOLA APARICIO
Escola Oficial d'Idiomes de Xàtiva
mariola.aparicio@uv.es